No. 1 Vrijdag 3 Januari 1908 8ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

MEDEDEELINGEN.

Van BOEATAN:

Zooals reeds meermalen plaats had, zullen er ook nu weder in verschillende steden tentoonstellingen gehouden worden, een uitnemend middel om meer bekendheid te geven aan de Indische kunstnijverheid en huisvlijtartikelen. Gedurende de laatste dagen van 1907 werd door „Vreemdelingenverkeer" te Zwolle eene expositie georganiseerd, die uitnemend slaagde, dank zij de goede zorgen van het Bestuur dier Vereeniging, in het bizonder van haar voorzitter Mr. N. J. Beversen. die er zich veel moeite voor getroostte, welke dan ook ruimschoots beloond werd. De tentoonstelling trok talrijke bezoekers, die blijkbaar smaak vonden in het mooie, dat er te bewonderen viel. Er werd in die enkele dagen voor ruim *f*300 verkocht. (Zie ook de Perskroniek.)

Nieuw Guinea.

De Deutsche Kolonial Zeitung van 14 en 21 Dec. ll. bevat mededeelingen uit het, tot medio Augustus ll. loopend verslag van Dr. Schlechter over de, onder zijne leiding in Duitsch Nieuw-Guinea aangevangen proef, om er tot eene geregelde caoutchouc- en gutta-percha-exploitatie te komen, zoo mogelijk met gebruikmaking van inheemsche werkkrachten. Deze proef, waarvoor een tijdvak van drie jaren is gesteld, gaat uit van het Kolonial-Wirtschaftliches Komitee, financiëel gesteund door 't Rijk en de Duitsche caoutchouc- en gutta-percha-industrie, zoodat de bijdragen de helft uitmaken der op 192000 mark geraamde kosten, waarvan de wederhelft ten laste komt van de Deutsche Kolonial Gesellschaft, waartoe genoemd Comité behoort.

De onderneming ging uit van Boeloe bij Konstantinhafen, van waar in de eerste plaats een weg naar het binnenland moest worden aangelegd, dien men tot het einde van de maand November ll. tot de waterscheiding van het Oertzengebergte hoopte te kunnen doortrekken, om dáár, 800 meter boven den zeespiegel, een tweede station aan te leggen, terwijl het eerste station in Juli l.l., Kebel, op 24 kilometer afstands van Boeloe werd opgericht. Te Boeloe zoowel als op de verschillende stations zijn of worden de noodige gebouwen opgericht en tuinen voor den aanplant van voedingsmiddelen aangelegd, ten behoeve van het personeel, dat, behalve een drietal Europeanen, hoofdzakelijk uit Melanesiërs bestaat, die als soldaten en als dragers dienst doen, terwijl een tiental, door Dr. S. met toestemming der autoriteiten, in Nederlandsch-Indië aangeworven Maleiers, met de caoutchouc- en gutta-percha-winning vertrouwd, dienen voor het opsporen dier producten en het onderricht der inlandsche bevolking in de wijze van winning en bereiding.

Voor zooverre nu reeds conclusiën kunnen worden getrokken, zou in de doorzochte streek aan de Astrolabe-baai gutta-percha niet of slechts bij uitzondering voorkomen in de 20 kilometers breede kuststrook en de gutta-percha-zone eerst in het gebergte op een hoogte van 150 meter boven den zeespiegel een aanvang nemen. De daar aangetroffen boomen overtreffen in omvang die, welke Dr. S. op Borneo en Sumatra zag — er waren reuzen bij, die tot 30 pond getah opleverden. Behalve gutta-percha boomen werden ook caoutchouc-lianen in het wild aangetroffen. De winning der in het wild voorkomende voorraden heeft op de gebruikelijke, hier alleen mogelijke wijze plaats — omkappen der boomen voor het aftappen. Het tot medio Augustus verzamelde product bedroeg circa 1500 pond.

Behalve de ontginning der natuurlijke voorraden stelt de expeditie zich den geregelden aanplant van gutta-percha- en caoutchouc-boomen ten doel, waartoe bij Boeloe een proeftuin werd aangelegd. De aanplantingen verkeeren evenwel nog te zeer in het aanvangsstadium — Dr. S. kwam eerst in het voorjaar van 1907 in de kolonie aan — om hieruit nu reeds gevolgtrekkingen te maken.

De gezondheidstoestand onder het personeel was over het geheel bevredigend, terwijl de verhouding tot de, overigens in de betrokken streek slechts spaarzaam voorkomende inlandsche bevolking van vriendschappelijken aard was. Hare geringe dichtheid en de op enkele plaatsen onder die bevolking voorkomende lepra, leverden evenwel een bezwaar op om haar voor de geregelde gutta-percha-winning aan te trekken. Men hoopte, verder het binnenland in, gunstiger toestanden te ontmoeten.

De vraag rijst: of ons hier niet van Duitsche zijde een weg gewezen is om te trachten het aan Nederland toebehoorend westelijk deel van Nieuw-Guinea tot ontwikkeling te brengen? Herhaaldelijk, o. a. door den heer Van Houten, werd met warmte de zaak van Nieuw Guinea en hare toekomst bepleit en werd niet ten onrechte gewezen op het staatkundig belang, dat hier op den voorgrond trad door het feit, dat Nieuw-Guinea onder drie eigenaars is verdeeld, Australië, Duitschland en Nederland, welke laatste juist daar zich wel behoort te wachten niet in zijn plicht als koloniale mogendheid te kort te schieten en zich zeker niet te laten overtroeven door zijn op koloniaal gebied zooveel jongere mededingers.

Reeds werden klachten van Duitsche zijde vernomen over de overlast van uit Nederl. Nieuw-Guinea naar het Duitsch gebied getrokken inlandsche jagers ondervonden door de inlandsche bevolking. Het zou ons verwonderen indien het omgekeerde niet ook wel eens viel te constateeren in die streken, waar raaktochten nog tot de menusplaisirs van hoofden en bevolking behooren, maar in elk geval kan van Duitsche zijde thans gewezen worden op een poging, zij het ook op bescheiden schaal, om het binnenland tot ontwikkeling te brengen en aldus meer geregelde toestanden in 't leven te roepen.

Aan het rapport van den heer S. valt nog te ontleenen, dat ook in het Nederlandsch gedeelte van Nieuw-Guinea gutta-percha wordt aangetroffen. Is dat werkelijk ten aanzien van ons grensgebied aldaar aan de Humboldt-baai het geval, dan dient o.i. niet langer te worden gewacht om het Duitsche voorbeeld na te volgen en aldus ten minste een begin te maken, waarop verder kan worden voortgebouwd.

X.

PERS-KRONIEK.

Aan de Nieuwe Rotterd. Crt. schrijft men uit Zwolle o. m.:

Gedurende de laatste dagen van het jaar biedt „Vreemdelingenverkeer" een tentoonstelling aan van toegepaste — ditmaal Indische — kunst. De vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage heeft een heerlijken voorraad van mooie dingen gezonden, die door een paar dames-bestuursleden smaakvol zijn geschikt. Schotten met weefsels en vlechtwerk behangen, tafels met koperwerk, snijwerk enz.

Het schijnt, dat velen nog meenen, dat de bewondering voor Indische kunst, waarvan wij vooral de laatste jaren getuigen zijn, een mode is, steunende op de zucht naar nieuwigheden. Kenschetsend is b.v. dat een der bestuursleden der vereen. op zijn vraag aan een vriend, die jaren lang in de Vorstenlanden had gewoond en dien hij meende te kennen als een man van fijnen smaak, — op zijn vraag of hij ook mooie

sarongs enz. ter leen wilde geven, tot antwoord ontving: dat hij er geen bezat, want dat hij ze nooit mooi had gevonden. Wat wij in Holland eerde als kunst was z.i. niet meer dan peuterig geduldswerk." De zonderlinge tegenstelling daargelaten — eigenaardig dat deze vriend jarenlang onontvankelijk was geweest en gebleven voor de prachtige, rijke kleurschakeering der Vorstenlandsche batiks, en zelfs — na al wat de laatste jaren over Indische kunst geschreven is (wij noemen slechts de namen van Rein Rouffaer en Loeber) nog meent, dat eenvoudig zucht naar wat nieuws tot kunst stempelt wat geen kunst is.

Onder het koperwerk is een wajanglamp, bevestigd aan een prachtig bewerkten hanger, zijn er fraaie tempelbellen met schoonen klank, en een sierlijke tempelkandelaber, een gong uit Semarang met prachtig geluid. Ketels, bokors, kwispedoren enz. van fraai gedreven koper. Een paar borden, overigens goed bewerkt, hebben een groven geornamenteerden rand. Mooi van kleur zijn twee rood koperen kendils uit Midden-Java onder de bokors zijn zeer fraaie exemplaren.

Onder het zilverwerk zijn drie Balineesche pinang-scharen, dienende voor het klein snijden der pinang noot. Ze zijn fraai van vorm. —

Een sleutelring van zilver met twee haken om den ring vast te maken aan den oedek (gordelband) die de sarong ophoudt, gespen, broches, armbanden enz. Heel mooi van bewerking zijn de amberbollen met goud netwerk.

Van het houtsnijwerk, waaronder veel gewoons, zijn zéer opmerkelijk de gesneden bamboe-kokers uit Timor en vooral die van de Karo-Bataks. Loeber gaf in 1903 een interessant brochuretje uit over het bamboe ornament der Kajan-Dajaks, waarin hij het bejammert dat er zoo weinig bamboe-kokers in musea aanwezig zijn, die toch zoo uitnemend materiaal leveren voor de bestudeering der ornamentiek-studie. Op Timor schijnen ze te verdwijnen en vervangen te worden door blikken bussen met 'n spiegeltje in de deksel. — Terecht noemt Loeber dit snijwerk een der glanspunten van de Indonesische sierkunst.

Onder de wapenen verdient genoemd te worden een Atjehneesche rentjong — goud met email ingelegd.

Dat velen niet dadelijk de schoonheid van wajang-poppen beseffen, is te verklaren. De moeilijkheid is voor oningewijden: heen te komen over het gestiliseerde der menschefiguren. Kàn men dat en kàn men dan verder iets vatten van het karakteristieke: van het teere der vrouwefiguren, van het krachtige en edele der prinse-vormen, en dan de rijke à jour uitgeslagen minutieuse ornamenten dezer lichamen bewonderen dan is men wèl op weg de schoonheid dier poppen te beseffen. Het best is altijd ze tegen het licht te houden; het allermooist komen ze uit op een raam met wit katoen bespannen. Hier is een blauwe achtergrond. Een Solosch gordijn met wajang-poppen scheidt de poppen.

Tal van hoornen voorwerpen die geen bijzondere vermelding verdienen, maar — grif van de hand gaan.

Dat zullen ook vele gevlochten voorwerpen, in de eerste plaats de zeer handige tasschen uit bies gevlochten. Fraaie ornamentiek op de buitenzijde: roode op de blanke biezen — als verfstof dient het inlandsche drakenbloed. Het is Padangsch werk, en daarvandaan komen ook de rood-en-witte mooie stoelmatjes, hier aanwezig. Aan een wand hangen onder verscheidene fraaie matten twee opengewerkte: een eigenaardig type van Indische vlechtwerk. „De mat is hierbij in schuine richting gevlochten met enkelvoudigen slag, en hierdoor wordt op enkele plaatsen het kruisverband verbroken en worden de doorgesneden strookjes omgevouwen en teruggeslagen. Vierkante openingen in kruisvorm worden aldus gevormd en deze, met kleine ruimten er tusschen naast elkaar geplaatst, vormen een aardig „kantwerk", dat smaakvol de mat vermooit" (Loebèr). Vermelding verdienen ook twee zeer fijn gevlochten mandjes van de Karo-Bataks.

Er is eenig kralenwerk van Timor en van de Sangir-eilanden. en dan twee baadjes van de Dajaks, waarvan één met prachtig kralenwerk. Tien tegen één dat de meeste bezoekers beginnen te lachen om dat met rood omzoomde — onder aan den rand met bellen versierde — baadje en zich niet de moeite geven om te letten op de zeer fijne schikking der kleuren.

Dan is er kantwerk. veel uit Padang. uit Palembang, ook eenige West Indische dingen, waaronder heel mooie.

Ten slotte: weefsels, geïkatte en gebatikte. Over ikatten en batikken is de laatste jaren zooveel geschreven, dat men nu eindelijk wel zal weten wat dit is, en dat men zich ongestoord aan de bewondering van tal der prachtige weefsels kan overgeven, die hier geëxposeerd zijn.

Uit Palembang zijn er een mooie dof-roode slendang met goud en een prachtig rood geïkatte sarong. Het gaat natuurlijk niet aan, hier een beredeneerd overzicht te geven van al de rijke of minder rijke weefsels, die zijn gezonden. Sarongs, slendangs, slimoets zijn er, te kust en te keur — ook een doek met het z.g. hertevlekken-motief (plang-roesa). Als men de zaal binnenkomt, heeft men terstond mooi-bruine Vorstenlandsche weefsels. Al die kleuren zijn een weelde voor het oog. Wie hier kleuren-schikking en ornamentiek wil bestudeeren, kan uren en uren er aan besteden. Nuttig zijn voor ingewijden de lapjes om het batik-procédé en het plangi procédé te bestudeeren. Interessant èn mooi zijn twee geïkatte weefsels: grijs, met wit en rood van de Dajaks — prachtig matte kleuren. Prachtig een slimoet uit Soemba.

Ongetwijfeld zal deze tentoonstelling veel bezoek trekken en het is te hopen, dat ze ook opvoedende kracht heeft, waar het geldt het gevoel voor kunst. Dat het bestuur dit hoopt, blijkt ook uit 't feit, dat het den leerlingen der Industrie-school vrijen toegang tot deze tentoonstelling geeft.

* * *

In Land en Volk wijdt mr. C. Th. van Deventer twee hoofdartikelen aan de „Javaansche Magistraten", beginnende met te zeggen:

„Zelden is een belangrijke hervorming in Indië onder zoo groote eenstemmigheid hier te lande tot stand gekomen als die, betreffende de toekomstige inrichting van de rechterlijke macht op Java. Het wetsontwerp tot inrichting van een school tot vorming van inlandsche rechtsgeleerden, bestemd om te hunner tijd tot bezoldigde leden der Indische rechterlijke macht te worden benoemd, vond slechts warme verdedigers en ontmoette geen enkelen tegenstander. De aanneming van dit wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming had in dit geval beslist de beteekenis van een aanneming met algemeene stemmen.

Toch meene men niet, dat het hier bedoelde voornemen der Regeering in het geheel geen tegenstanders heeft. Moge men in Nederland over het algemeen gerust zijn, in Indië zijn er personen, en personen van beteekenis, die de toekomst, door Minister Fock's voorstel ontsloten, met bezorgdheid tegemoet zien.

Als woordvoerder van dezen mag genoemd worden Mr. W. F. Haase, die in De Locomotief van 23 October jl. als zijn meening heeft uitgesproken, dat de voorgestelde nieuwigheid een groote ramp zou zijn en „dat de tijd nog niet (zou zijn) aangebroken, om de voorgestelde proef met kans op eenig succes te nemen." Mr. Haase is zeker niet de eerste de beste. Als voorzitter van Inlandsche rechtbanken is hij in staat geweest, de Inlanders van nabij te leeren kennen, zoowel de justitiabelen als hen, die, zij het dan ook zonder eenige voorbereiding voor het rechtersambt, thans als leden der Inlandsche rechtscolleges zitting hebben. Bovendien is hij beter dan velen in staat over de vatbaarheid van Inlanders voor hoogere ontwikkeling te oordeelen, omdat hij eenige jaren als leeraar in de rechtswetenschappen verbonden was aan een school tot opleiding van Inlandsche ambtenaren en in die betrekking zich niet alleen als een degelijk docent, maar ook als een goed paedagoog heeft doen kennen.

Er is dus alle reden om van mr. Haase's zwaartillend oordeel met aandacht kennis te nemen."

Na de verschillende bezwaren van dezen tegenstander te hebben weerlegd, komt schrijver tot het besluit:

Voor de meening van mr. Haase, dat de voorgestelde nieuwigheid een groote ramp zou zijn, met andere woorden een ernstige bedreiging zou bevatten van het rechtsbelang der Inlandsche bevolking, bestaat dus inderdaad weinig grond. Zoo oordeelden ook de adviseurs der Indische regeering, voor zoover van hun adviezen naar buiten is gebleken. Het rapport van de uit personen, wier bevoegdheid zelfs door mr. Haase niet zal worden betwijfeld, samengestelde commissie van advies, dat op verzoek der Kamer door den Minister aan de leden werd overgelegd, heeft, zooals bij de openbare behandeling bleek, den Minister tot leiddraad gestrekt bij het ontwerpen van zijn plan, zoodat kan worden gezegd, dat dit plan geheel in overeenstemming is met de inzichten van de leden dier sommissie, de hh. prof. Snouck Hurgronje, mr. Van der Zwaan en mr. Koster.

Dat ook mr. Cohen Stuart, directeur van Justitie, tijdens de voorbereiding dezer zaak in Indië, als een warm voorstander moet worden aangemerkt, is uit zijn, door mr. Haase zelven aangehaald artikel in De Indische Gids, voldoende gebleken. Mr. Haase's vermoeden, dat de in Indië uitgebrachte adviezen hoogstwaarschijnlijk wel niet gunstig zouden luiden, blijkt derhalve, wat de voornaamste adviezen althans betreft, onjuist te zijn.

Ten slotte haalt mr. Van Deventer, als een opmerkelijk teeken des tijds, het oordeel aan van een Javaan, evenzeer in De Locomotief verschenen, en eindigt met de woorden:

„Zeer dankbaar," zoo schrijft deze Javaan, „zijn wij voor het in ons gestelde vertrouwen, — wij zullen trachten ons dat waardig te maken." Uit deze woorden blijkt, hoe juist de schrijver de bedoeling der regeering heeft begrepen. Van haar zijde is gedaan, wat zij doen kon: de gelegenheid om tot het rechtersambt te komen, voor de inlanders openstellen. Het is thans aan hén om te toonen, dat zij van die gelegenheid kunnen en willen gebruik maken. In het stilzwijgend beroep, dat met de oprichting der rechtsschool voor Inlanders gedaan wordt op hun plichts- en eergevoel ligt misschien nog de grootste beteekenis van deze belangrijke regeeringsdaad.

* * *

De Avondpost van 1 dezer publiceert onder het hoofd: Wekker's artikelen en de reis van den G.-G. naar Atjeh. den volgenden door haar ontvangen brief:

Koeta-Radja 6 Dec. '07.

Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden.
No. 229.

Ik heb de eer uwe redactie de goede ontvangst mede te deelen van de mij toegezonden nummers, waarin voorkomen de artikelen, geschreven door een oud-maréchaussée-officier, getiteld: „Hoe beschaafd Nederland in de twintigste eeuw vrede en orde schept op Atjeh."

Op den voorgrond stellende, dat die toezending mij overbodig toeschijnt in verband met de uwe redactie bekend zijnde omstandigheden, dat uw dagblad mij geregeld wordt toegezonden, vermoedelijk als contra-beleefdheid tegenover de sedert eenige jaren in gebruik zijnde gewoonte, dat uwe redactie een exemplaar van het politiek maandverslag betreffende dit gewest wordt toegezonden, zeg ik uwe redactie toch dank voor de attentie, mijn aandacht te vestigen op genoemde artikelen.

Hoewel het niet op mijn weg ligt met uwe redactie een polemiek te voeren omtrent de juistheid dier artikelen en het mij ook niet lust om openlijk tegen het in die artikelen voorkomende op te komen, kan ik toch niet nalaten, uwe redactie mede te deelen, dat, aangezien u blijkbaar meer waarde hecht aan het door „Wekker" geschrevene dan aan den inhoud van mijne verslagen en u blijkbaar een onwrikbaar geloof schenkt aan de juistheid dier artikelen — althans uit de aankondiging dier artikelen van de hand van uwen redacteur blijkt niet, dat aan de juistheid wordt getwijfeld —, ik verder wensch verschoond te blijven van de toezending van uw dagblad, terwijl mijnerzijds de toezending van het politiek verslag zal worden gestaakt.

Dat het feuilleton van „Wekker", waarin o. m. voorkomt eene verdachtmaking van de juistheid der officiëele politieke verslagen, terwijl de artikelen zelf een aaneenschakeling vormen van grove leugens — onjuistheden is te zacht uitgedrukt —, en indien geen leugens, van verregaand overdreven voorstellingen van zaken, waardoor dat artikel in mijn oogen niet meer is dan een leugenachtig pamflet, door uw blad is geplaatst, nadat verscheidene fatsoenlijke dagbladen hadden geweigerd het op te nemen, maakt, dat ik niet dan met tegenzin uw dagblad zou kunnen ter hand nemen."

— — — — — — — — — — — — — — —

„Hier volgen enkele beschouwingen van den Gouverneur over een persoon, met name genoemd, die hij voor den schrijver houdt en die, naar Z.H.E.G. beweert, reden zou kunnen hebben om hem slecht gezind te zijn. Wij mogen natuurlijk aan het verbreiden van gissingen over den naam des schrijvers niet meedoen, en achten ons derhalve verplicht dezen passus niet over te nemen. De brief sluit aldus:

„Het door U geplaatste pamflet is derhalve een uiting van persoonlijken haat tegen den persoon van den Civiel en Militair Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden.

Ten slotte stel ik er prijs op hierbij uitdrukkelijk te verklaren dat ik Uwe Redactie niet veroorloof dit schrijven openbaar te maken of daarvan voor welk doel ook gebruik te maken.

De Civiel en Militair Gouverneur van
Atjeh en Onderhoorigheden.
Op last:
De Secretaris,
(handteekening onleesbaar)."

De redactie voegt daaraan als commentaar toe:

„Wij stellen er onzerzijds prijs op, uitdrukkelijk te verklaren, waarom wij bovenstaand schrijven openbaar maken. al werd het ons door het militair bewind van Atjeh... niet veroorloofd. Het is ons te doen om de waarheid inzake ons Atjeh-beleid, om niets meer, maar ook om niets minder.

Allereerst is daartoe noodig, te weten òf ons waarheid zal geschonken worden, is het noodig te weten in hoeverre partijdigheid of onpartijdigheid staande het onderzoek door den Gouverneur Generaal op het Gouvernementsgebouw te Kota-Radja aan het woord is geweest; in hoeverre daar gezeigdheid heeft bestaan om volle opening van zaken te geven aan het Nederlandsche volk; in hoeverre men zich daar groot heeft gevoeld en krachtig in het bewustzijn van eigen onschuld...

Daarom hebben onze lezers het recht te vernemen, hoe de Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden elf dagen nadat de Commissie van Enquête voet aan wal heeft gezet, gemeend heeft onze vraag naar meerder licht te moeten beantwoorden; dat is naar den trant waarop in 1902 de inlandsche verkoopers op den passar te Segli door zekeren majoor, civiel gezaghebber, met de karwats werden afgestriemd. Want in die wijze van beantwoorden schuilt reeds een aanwijzing, wat van het onderzoek te wachten is.

Daarom rekenden wij ons verplicht in 't belang van de zaak, welke we dienen, het militair consigne te moeten overschrijden.

* * *

EEN UIT VELEN

is de titel van een artikel van B l a n d a in D e C o n t r o l e u r, waarin deze zegt:

Er is thans in de Kamer een beslissing gevallen die ons smartelijk heeft getroffen. Zij heeft namelijk andermaal afwijzend beschikt op een verzoek van den heer W. H. van der Haas om herstel van aangedaan onrecht.

Wij, die de betrekkelijke stukken bestudeerd hebben en daaruit tot de onwrikbare overtuiging zijn gekomen van 's adressants goed recht, kunnen niet nalaten naar aanleiding dier gevallen beslissing hier nog een woordje in het midden te brengen.

Na de geheele geschiedenis, die zeker ook onzen lezers wel bekend zal zijn, verhaald te hebben, komt Blanda ten slotte tot de volgende ontboezeming, die naar wij durven hopen wat al te zwart gekleurd is.

Van een ieder, die gezond en sterk van lichaam, maar minder sterk van geest in Indischen Staatsdienst treedt, wordt in een paar jaar tijds het hart uitgeknepen. De meesten merken er niets van, zoo geleidelijk aan gebeurt dat. Wat er van den inwendigen mensch dan nog overblijft, is de stuff, waaruit de „geschikte" ambtenaren worden gevormd, de eminente mannen aangewezen om het prachtig rijk van Insulinde enz. te regeeren, en die er van gemaakt hebben, wat het nu is: een ware Janboel, geregeerd, of, wat juister gezegd is, geëxploiteerd door leugenaars en Taruffes par naissance of die dit om den broode geworden zijn.

Wie tegen den stroom optornt, houdt men voor een dwaas, noemt men „onbetrouwbaar", heeft karaktergebreken", wordt afgemaakt. Dat is het stelsel, dat Indië regeert, d. i. ten gronde helpt!

Uit de Oost-Indische Mail.

De plannen van den Landvoogd.

De gouverneur generaal, die thans waarschijnlijk reeds zijn enquête op Atjeh begonnen is, zou naar uit Buitenzorg aan het S o e r. H b l. geschreven wordt, voornemens zijn om 't geheele gewest te bereizen, voor zoover hij dat met de stoomtram kan bereiken.

Alle bivakcommandanten, zoo is althans het plan, zullen worden gehoord en er zijn reeds maatregelen getroffen, om dezen tijdelijk te vervangen.

Dat kan dus een leerzame reis worden, als ieder naar waarheid opbiecht hoe de tegenwoordige toestand is, en er kunnen vrij stellig interessante tooneeltjes worden verwacht, als al die raabe officieren, tegenover de hooge commissie in bijzijn van den Gouv. van Atjeh opbiechten hoe zij al dan niet gedwongen, tegen de bevolking optreden. Het proces-verbaal van dat onderzoek met de oorspronkelijke bijlagen — de verklaringen van al die officieren, mitsgaders natuurlijk die der Atjehsche hoofden, die ook al gehoord zullen worden — belooft bijzonder interessant te zullen worden, nog veel interessanter dan de Wekker-onthullingen, meent het blad.

Want dat er wat los zal komen, is buiten twijfel. Want niet alleen de opgeroepen hoofden zullen hun verklaringen afleggen, maar, — mag men een correspondent van het N. v. d. D. gelooven, dan zullen sommige hoofden van de aanwezigheid van den landvoogd gebruik maken, om zich te komen beklagen.

Hoe het zij, de landvoogd moet zich uitgelaten hebben, dat de volksvertegenwoordiging de volle waarheid zal vernemen.

Dat is natuurlijk ook de bedoeling der Kamer, die tegenover het wantrouwen van den hr. van Kol, haar vertrouwen in een onderzoek door den landvoogd toonde.

Wat de verdere plannen van den landvoogd betreft, de reis gaat als gezegd, langs Atjeh's Noordkust naar het Oosten en verder naar Sumatra's Oostkust.

Van Medan uit zal verder, à la Cremer, met auto's van de Firma Verwey en Lugard een bezoek worden gebracht aan het Tobaplateau.

Daar daalt de landvoogd met zijn gezelschap naar het meer af, om in het aluminium-bootje een tochtje over dezen wijden waterplas te maken. Verder — maar dit is nog niet zeker — wordt de reis voortgezet door Tapanoeli, om langs de Westkust huiswaarts te keeren van deze „historische reis", zooals men bij voorkeur de enquête, reeds vóór het vertrek, op het paleis te Buitenzorg placht te betitelen.

* * *

De Wielrijders naar Atjeh.

In het B a t. N i e u w s b l a d van 2 Dec. lezen wij:

„Gisteren is van den gouverneur-generaal de telegrafische lastgeving ontvangen, dat de compagnie wielrijders — kapitein commandant Willems, luitenants van der Rest en Droogleever zijn hierbij op het oogenblik ingedeeld — zich zoo spoedig mogelijk naar Atjeh zal begeven.

Men wil, dat deze plotselinge order zijn oorzaak vindt in den overval van Lambaroe.

Natuurlijk weten wij niet, welk werk de compagnie te wachten staat. Zal het politie-toezicht zijn, verkenningen of kondschapsdienst, ordonnansendienst, of is men voornemens er een vliegende colonne van te maken, als het ware uit bereden infanterie bestaande; dan wel zal aan patrouilles de bewaking van baanvakken van de tram opgedragen worden?

Is echter de bestemming het gewone patrouille systeem, dan kunnen wij onze wielrijders niet vleien, daar zij o.i. niet geschikt zijn voor den guerillaoorlog in de atjehsche terreinen met zijn hinderlagen, djahats en wat daar meer zij.

Wij constateeren echter het feit, dat de gouverneur generaal met deze telegrafische lastgeving indirect, maar daarom niet minder openlijk erkent: „het personeel waarover de gouverneur van Atjeh, de generaal majoor van Daalen, tot op heden beschikte, was onvoldoende."

Heden de compagnie wielrijders. Wat zal het morgen geven?" vraagt de redactie.

Elders merkt hetzelfde blad op:

„Wij zien met genoegen, dat ook in het buitenland stemmen opgaan tegen de Atjeh schandalen; met genoegen, niet om het schandelijke voor den nederlandschen naam, maar omdat de ruchtbaarheid buiten de grenspalen misschien de hollandsche natie zal wekken en haar vertegenwoordigers in het parlement zal aansporen, om wat meer aandacht te wijden aan dezen smet op den nederlandschen naam.

Het is wel vreemd, merkt de Straits Times sarcastisch op aan den voet van een lang artikel over „Brutality in Acheen", dat de vijanden, die vaak niet eens gewapend genoemd mogen worden, zich zoo herhaaldelijk wagen aan een strijd met de hollandsche soldaten.

Er moesten wat meer Henneker Heatons zijn, misschien werd dan wat beter verstaan op Sumatra's noordpunt, wat de eigenlijke beteekenis van het begrip „menschelijkheid" is."

* * *

Het Boete-systeem in Atjeh..

Als een staaltje hoe sommige heeren civiel gezaghebbers en postcommandanten dat boetesysteem toepassen, hoorde ik dezer dagen het volgende, schrijft de correspondent te Kota Radja van D e S u m. B o d e.

„Op een zekeren post op de Noordkust is een officier, die zijn gebied in sectoren verdeeld heeft. Die verdeeling is de bevolking bekend. Is nu aan die streek om het een of andere geval, waaraan de goedgezinde bevolking meestal geen schuld heeft, en dat bij voldoende bescherming door onze troepen ook zelden voorkomen zou, een boete opgelegd, dan worden in die verschillende sectoren, liefst op verschillende dagen onderbevelhebbers, meestal onderofficieren, uitgezonden, om die boete te innen. Is er geen geld, wat wel te begrijpen is, daar de boeten nog al vlug en tot groote bedragen worden opgelegd, dan, zoo luidt het consigne, worden de sappi's maar medegenomen. Nu doet zich echter het geval voor, dat de bevolking van den sector waarin boete geïnd wordt, de sappi's overbrengt naar een naastbijgelegen sector, waar dien dag geen boete wordt geïnd. Het gevolg is, dat de onderbevelhebbers — een groot woord voor een kleine zaak — met leege handen thuis komen. Dat

was echter niet naar den zin van den bestuurder en daarom werd de orde gegeven: indien er geen sappi's zijn, breng dan de vrouwen maar mee, en dat geboeurde. De arme vrouwen worden medegenomen en opgesloten in een kooi van gewapend ijzerdraad, tot tijd en wijle de man op de een of andere manier zijn aandeel in de boete heeft voldaan, en dat duurt soms eenige dagen. Het engelsche stelsel dus, alleen, het is soms nog erger, daar de kooien erg klein zijn en, bij eenigszins groot aantal der bewoonsters, dezen zelfs geen ruimte bieden om te gaan liggen.

Het is te hopen, dat daaraan een einde wordt gemaakt. Dat zal echter alleen mogelijk zijn, indien er meer troepen in Atjeh komen. Het zou gewenscht zijn, alle thans in Atjeh gelegerde troepen maar eens te vervangen, vooral die heeren maréchaussées moesten flinkweg naar Java worden gestuurd, om daar te leeren, een beetje mensch te worden, want bij zeer velen, vooral bij Amboineezen, is alle menschelijkheid verdwenen.

Die heeren Amboineezen, die van de Europeanen vele ondeugden hebben overgenomen, ontzien niets. Wat die Amboineezen, die te kwader ure door kapitein Schoemakers en overste Graaf land over het paard getilde, slechte soldaten wel kunnen, is op het kerkhof, oogenblikkelijk voor en na een begrafenis, om een hoek van den pagger, flesschen jenever leegdrinken. Dàt kunnen ze goed, en verder in de onmogelijkste uniformen langs straat slenteren. Wat de laatste betreft, is er hier te Kota Radja sedert het optreden van overste Doorman, als plaatselijk commandant, een groote verandering ten goede gekomen. Het werd tijd."

* * *

Diederik Baltzerd geeft in een zijner Zaterdagsche causerieën in het N. v. d. D. v. N. I. een nieuw middel aan tot pacificatie van Atjeh. Bij wijze van tafelspeech zegt hij dan o.a. :

„Welnu dan, Dames en Heeren, er is tot het bevredigen van Atjeh niet anders noodig, dan dat men Atjeh... Java noemt, — en Java Atjeh...

Vele stemmen: Wat zal dat nu geven?

— Dat geeft àlles, Dames en Heeren. Bekommert iemand er zich thans om, of in het Krawangsche iemand vermoord wordt, of dàar vee wordt gestolen, of er in Buitenzorg wordt geroofd en gerampokt, of in Oost Java de bevolking rare streken uithaalt. Of zij in de Preanger wordt geknepen, en wegen en bruggen maken moet? Niemand immers! Noem Bireuen eenvoudig Tjilatjap, en wie bemoeit er zich dan verder mee of daar door eenige Atjehers 'n Ambonnees wordt gemold? Geen sterveling natuurlijk. Terwijl, als je de plaats Bireuen blijft noemen, die dingen breed worden uitgemeten.

Beschietingen van Kota Radja wekken een storm in de tweede Kamer. Noem Kota Radja Gedangan of Baron en noem onzen vriend Teuku Ben Peucuë kampes Dermodjojo, dan is de zaak in orde en er wordt niet meer naar gevraagd...

Een controleur B. B. : „Hij heeft niet heelemaal ongelijk."

Na nog meerdere zeer rake opmerkingen, besluit D. B. zijn toast met de woorden:

„In het kort, Dames en Heeren, ik beroep mij op een Van Dag tot Dag in het Alg. Handelsblad van 26 Juni 1904, waarin staat:

„Nu reeds kan worden gezegd: het is in een groot deel van Atjeh veiliger dan op Java."

En ik stel dus voor om een rekest te verzenden aan de Regeering en aan het Opperbestuur in Nederland en daarin te verzoeken om Java te doen deelen in de zegeningen, die zoo blijkbaar emaneeren van het bestuurssysteem op Atjeh, en tegelijkertijd Atjeh te verlossen van den langdurigen oorlog: door het Java te noemen, en daardoor te verheffen tot het model aller Koloniën voor de beschaafde wereld."

* * *

Een Haventrust.

„Er werd ons," zoo schrijft het S o e r. H a n d e l s b a d", van betrouwbare zijde medegedeeld, dat in Nederland door enkele zeer hoog geplaatste personen plannen zijn ontworpen tot het vormen van een haventrust. Dat is wel het laatste, waaraan men hier te lande gedacht zal hebben.

Die trust zou ten doel hebben in de eerste plaats de exploitatie der havens Sabang en — Soerabaja. En nu lette men wel op: vóórdat hier te lande de beslissing was gevallen ; toen de regeering nog weifelde tusschen het havenplan C 3 en het pierplan van den heer v. Goor, ja, toen de kansen van het eerste plan nog verreweg het hoogste stonden, toen werd uit den Haag reeds aan iemand hier ter stede geschreven, dat het plan C 3 stellig niet zou worden aangenomen, omdat dit niet strookte met de plannen van de trust, die wèl een pier, maar geen prauwenhaven zou kunnen exploiteeren.

En de voorspelling is uitgekomen!

De namen van enkele der voormannen van deze trust zijn ons genoemd; zij genieten, naar verder geschreven werd, den steun van iemand die hier te lande in hooge betrekking geplaatst, na zijn heengaan, aan de trust een werkzaam aandeel zal nemen.

Zouden inderdaad de krachtig uitgesproken wenschen van Soerabaja's handel den nederlaag hebben geleden tegenover een machtige financieele combinatie in Nederland, die hier te lande in het geheim krachtigen steun vindt?

Het is haast ongeloofelijk!

En toch..." meent het blad.

Een Officiersbond.

„Met verwondering, schrik, vreugde, onverschilligheid, wantrouwen, spot of twijfel, al naar gelang van den persoon," zoo schrijft het B a t. N i e u w s b l a d, „las het publiek in een entrefilet in de Java-Bode, dat eenige officieren te Weltevreden zouden trachten een officiers bond te stichten, met het doel, de belangen van het officierkorps te behartigen.

Een anoniem aangeboden stuk en een advertentie in het N. v. d. D. van Vrijdag bevatten een oproeping aan alle officieren te Weltevreden en Meester Cornelis, om Zaterdag bij Stam en Weyns bijeen te komen ter bespreking van bovengenoemd plan."

Na een beknopt verslag gegeven te hebben dier vergadering, zegt het eerstgenoemd blad, dat met het plan ingenomen is:

„Ten laatste werd de vraag opgeworpen : wat te doen, als een overgroot deel der officieren adhesie betuigde met het plan, maar de legercommandant er zich tegen verklaarde ?

De vergadering verklaarde daarop vrijwel unaniem, dat dit laatste geen beletsel zou mogen zijn om het plan door te zetten, maar dat hiervoor, menschelijkerwijs gesproken, geen vrees behoefde te bestaan, gelet op de loyale beginselen, die de legercommandant reeds dikwijls had getoond voor te staan.

Tenslotte werd met algemeene stemmen een motie aangenomen, waarbij sympathie betuigd werd met het plan en streven der promotors en aan de heeren E. K. H. Pruim Mentz, kapitein van den generalen staf, J. H. Delgorge, eerste luitenant der infanterie, P. H. C. Wilter, eerste luitenant adjudant der infanterie, H. W. Hollappel, eerste luitenant der infanterie en A. R. F. v. d. Mark, tweede luitenant der infanterie opgedragen werd, het plan nader uit te werken en stappen te doen, om de beginselen en plannen van den bond ter kennis te brengen en den steun te verzoeken van legercommandant en alle officieren van het indisch leger."

De J a v a b o d e daarentegen vindt het plan „bespottelijk" en meent:

„Zoolang een staand leger, en dit geldt nog meer voor een uit vrijwilligers bestaand koloniaal leger, een willoos werktuig moet zijn en blijven in handen van de hoogste staatsmacht, achten wij alle bonden en vereenigingen van officieren en van militairen beneden dien rang misplaatst. Aan de meerderen, aan de hoogste militaire autoriteiten in de eerste plaats, 's de zorg opgedragen voor de belangen der minderen; de weg om die belangen in gepasten vorm bij die meerderen voor te dragen, staat iederen mindere open. Een andere weg kan door de regeering officieel niet worden erkend of toegelaten."

Het N. v. d. D. v. N. I., deze woorden aanhalende, merkt echter op:

„In abstracten — zeer beperkten — zin heeft het blad gelijk, dat valt niet te ontkennen. Maar als de minderen nu aan het in gepasten vorm

FEUILLETON.

Bannelingen.

(Vervolg).

Hij bukte zich diep, want eensklaps gevoelde deze sterke man, gehard door lijden en strijd, dat tranen zijn oogen vulden... en hij had in jaren niet geweend... niet sinds... Ach, neen, die tijd was voorbij, dat schoone leven was voor altijd verloren! Maar de vrijheid!... Hij bedwong zich.

Regelmatig bewoog zich de schop, breeder werd de sloot en dieper, zoo werkte hij voort, urenlang!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

In een der kleine woningen, het was het huisje van Duval, zat een betrekkelijk nog jonge vrouw. Haar gelaat was ovaal, de trekken fijn besneden ; het was eene lieve verschijning, maar uit haar wezen sprak kommer en lijden.

Zij was bezig ondergoed te naaien voor andere gevangenen.

Voor de woning zat een klein meisje stil op een ledige kist, die als bank dienst deed. Zij keek naar de wolken en telde ze... één blauwe... drie witte... nu dreven weer grijze wolken voorbij, daarna witte donzige als groote katoenvlokken. Wat was het toch mooi!

— Margot!

— Moedertje?

Het kind stond op.

— Omhels mij, kleintje, zeide de moeder zacht. Vindt je de lucht zoo mooi? Je kijkt er zoo dikwijls naar.

— Ja, lieve moeder, zeide het kind, ook zacht sprekende. Alles is hier ook zoo stil, allen zijn meestal bedroefd. Kleine Marie vertelde, dat haar moeder ook zooveel schreide en dan denk ik, als wij allen nu eens even als de wolken naar een ander land konden gaan, waar alles héél anders was dan hier!

— Ja, naar huis!

De jonge vrouw zuchtte. Beelden van 't verleden kwamen door de herinnering tot haar. Zij dacht aan haar misdrijf en hoe zij tot de zonde was gekomen door een gevoel van verlatenheid en wraak over onrecht, haar aangedaan. Hoe zij zich gemengd had in de woelingen te Parijs tijdens den Fransch-Duitschen oorlog... wederom zag zij de vlammenzee! Zij hoorde weder de schelle, dreigende stemmen zich verheffen... de Marseillaise weerklonk...... Zij rilde!

Het kind greep haar hand en drukte het teedere, reine gelaat er tegen.

En de moeder kuste haar liefdevol. Het was haar kind, haar lieveling! en... zij had geboet, geleden, jarenlang!

Eens na die vele jaren, zij herinnerde het zich nog duidelijk, was haar gezegd, dat weder een gedeporteerde mocht trouwen; hij had goed opgepast; en zij, Madeleine, zou morgen met nog andere voor het vierkante raampje mogen verschijnen. Zij kwam in aanmerking wegens goed gedrag.

's Ochtends had zij geweend en gebeden. Alles was toch ook zoo vreemd, zoo zonderling! Zoo geheel anders dan in het Vaderland. Zij dacht er over na, en nam het besluit, de gunst, die haar was toegestaan, te weigeren.

Welk een gunst was dit dan ook! Als een wild dier zou zij even het raampje mogen voorbijgaan, om gezien en beoordeeld te worden.

Madeleine, die innerlijk fijn besnaard was, kwam in opstand; maar toen... Het arme vermoeide hoofd dat zooveel gedacht en geleden had, boog zich diep, vol weemoed, en de gedachte aan een eigen, vrije woning kwam tot haar; meer vrijheid zou daar althans toch altijd zijn en een deelgenoot van haar verdriet. Zij zou hem wellicht leeren liefhebben en vertrouwen, die kans bestond.

Liefhebben! Welk een vreemden klank had dit woord in dit oord van jammer en ellende! Op deze plaats, waar lijden haar zetel had, geleek het wel eene parodie.

Toch... toch! het zou kunnen zijn, dat 't sprookje van de zonnestralen, die den nacht in licht veranderden, nog bewaarheid werd voor haar, arme Madeleine!

Na uren van innerlijken strijd overwon zij haar afschuw, om op zulk een wijze te huwen. Een hunkeren naar liefde ontkiemde in haar hart en vóórdat de dageraad aanbrak, was haar besluit genomen. zij zou medeldingen met Marie en Hélène— zij wilde iets winnen, dat weer vrede zou kunnen brengen en wat rust voor haar ziel...

Zoo was dan de ochtend gekomen, die haar hopen en vreezen deed. Zij durfde niet veel verwachten de kleine, slanke Madeleine! De anderen waren veel flinker en knapper; zij, met haar door lijden vermagerd gelaat, haar teer figuurtje, zij zou zeker niet gekozen worden!

Toch ging zij.

Langzaam, aarzelend, naderde zij het raampje, toen haar naam werd afgeroepen; schroomvallig sloeg zij de oogen op, zachte oogen, waaruit lijden sprak, wanhoop, een stille bede om liefde.

Zij zag een man in de kracht van zijn leven, het gelaat was héél ernstig. Toen zij bij het luikje was bukte hij zich eensklaps meer naar voren, om beter te kunnen zien... hun oogen ontmoetten elkander.

Een droge snik welde op uit haar borst ; hij volgde haar met zijne oogen toen zij verder ging; een weemoedig gevoel van mededoogen vervulde zijn hart...

Daarna volgden Hélène en Marie, toen kwam Bertha......

— — — — — — — — — — — — — — — —

voordragen blijven, en de meerderen schenken er geen aandacht aan?...

Wat dan?"

* * *

Lapawawoi

Te Bandoeng werd verteld, dat de radja van Boni sedert Augustus geen ondersteuning van de regeering meer zou genieten. Dit gerucht is onjuist, zegt de Preangerbode. De oude machtiging om den exvorst maandelijks ƒ500 voor zijn levensonderhoud uit te betalen, reikte nog toe en het voorstel om haar te vernieuwen, was in zee gezonden. Daarop is nu de gunstige beschikking gekomen. „Zoolang als noodig", blijft Lapawawoi zijn ƒ500 behouden.

* * *

De splinter in des buurmans oog.

De Javabode merkt op:

„Het feit, dat op de indische begrooting voor 1908 zoo weinig geld is uitgetrokken voor de verbetering der politie op Java, heeft aanleiding gegeven tot een bittere critiek, zegt de Straits Times, die daarop een kort overzicht geeft van de misdaden, welke, blijkens aan de Staten-Generaal overgelegde rapporten, in het afgeloopen jaar op Java hebben plaats gehad.

Daarop vervolgt het Eng.-Ind. blad: „De Javanen zeggen: waarom zouden wij ons inspannen om te werken, wanneer ieder oogenbl. roovers ons kunnen ontdoen van de vruchten van onzen arbeid" en eindigt met er aan te herinneren, hoe sommigen op bitteren toon er over klagen, dat het noodeloos is, te trachten den economischen toestand der bevolking te verbeteren, zoolang er geen veiligheid bestaat van personen en goederen.

Wij wenschen hierbij aan te teekenen — zoo vervolgt de Javabode — dat de economische toestand van den inlander in de nederlandsche koloniën beslist verre staat boven dien van de inwoners van het engelsch indische rijk en dat het moeilijk is, een kolonie aan te wijzen, waar, over 't algemeen, de veiligheid zoo groot is als op Java.

Als statistische cijfers ter beschikking stonden — maar dit is het geval niet en ieder beoordeelt slechts zijn eigen kringetje — zou niemand er aan denken, het tegendeel te willen volhouden."

* * *

Journalistiek.

Nadat de Heer C. A. Kruseman in de Javabode heeft medegedeeld, dat hij sedert enkele dagen teruggekeerd van Europa, de leiding van zijn blad weder heeft ter hand genomen, wordt hij door zijn collega K. Wybrands met de volgende woorden begroet:

„De Heer Kruseman belooft ietwat geheimzinnig, dat hij:

„overigens zal handhaven het cachet van dit blad, welks redactie nog een anderen dan den commercieelen levensstandaard altijd heeft gekend."

Het is niet geheel duidelijk, en ook niet zeer fraai gezegd, maar het is waarschijnlijk goed bedoeld.

En dus roepen wij den weder optredenden hoofdredacteur gaarne het welkom toe. De richting der Javabode is niet de onze, maar wij zijn gelukkig verlost van de taak om den heer Holdert te moeten bestrijden, wiens tanden, als hij eens van zich afbeet, van groene zeep schenen."

West-Indische Berichten.

SURINAME.

Centrale suikerfabriek.

In het nummer van den 4en December l.l., het Paramaribosch drukduiveltje maakte er November van, geeft Onze West eenige beschouwingen ten beste, naar aanleiding van het reeds door minister Fock medegedeelde plan, volgens hetwelk het particulier initiatief zich voor de oprichting eener centrale suikerfabriek in Suriname zou willen spannen zonder gouvernementssteun, nu deze op de ter zake kenbaar gemaakte inzichten van den Nederlandschen gedelegeerde ter Permanente Commissie der Suikerconventie niet kan worden verleend.

Onze West, na de aankomst in Suriname te hebben gemeld van den heer J. Sibinga Mulder, lid van het Comité in Nederland, dat zich voor de zaak heeft gespannen en den heer Sibinga Mulder delegeerde voor een onderzoek in loco, schreef dan o. a. het volgende:

„Dat de suikerfabricage, mits in 't groot en op modernen grondslag gevestigd, in Suriname rendabel is, is een vraag, die feitelijk reeds door de praktijk bevestigend wordt beantwoord."

Het blad wijst hiertoe op de vrij goede bedrijfsresultaten, welke de meer modern ingerichte ondernemingen van dien aard in Suriname, hoezeer nog slechts van middelmatigen omvang, opleveren.

Wel kan het nadeel der hooge arbeidsloonen in Suriname niet worden weggecijferd, maar dit nadeel zou volkomen worden gecompenseerd door andere factoren, die in hoofdzaak neerkomen op het volgende:

1. de buitengewone vruchtbaarheid van den bodem, die slechts geringe uitgaven voor bemesting noodig maakt;

2. de mogelijkheid om in Suriname tweede en derde snitten te oogsten; terwijl op Java de geheele aanplant telken jare moet worden vernieuwd;

3. de lage grondhuur in Suriname ad 23 cent per hectare, tegen 46 gulden per hectare op Java.

Het blad ziet begrijpelijkerwijze met groote belangstelling het oordeel van den heer Sibinga Mulder tegemoet, waar hiervan voor den verderen bloei der kolonie zeer veel afhangt.

* * *

Eene tuchtschool voor Suriname.

In hetzelfde nummer van Onze West treffen we een interessante beschrijving aan van de tuchtschool voor jongens bij Port of Spain op Trinidad, waaruit blijken zou, dat die instelling werkelijk aan haar doel zou beantwoorden en dus zeer zeker een voorbeeld ter navolging voor Suriname zou mogen worden geheeten, als Onze West doet, waar men in de kolonie met de jeugdige vagebonden opgescheept zit, indien zulks binnen het bereik harer middelen lag.

Met het oog op den huidigen financiëelen toestand evenwel, nu Suriname reeds zoo belangrijke offers aan de Nederlandsche schatkist stelt, meenen we de hoop te moeten uitspreken, dat men deze zeer zeker hoogst nuttige zaak niet in het vergeetboekje, maar op de lijst der af te doene onderwerpen plaatst, aan welker afdoening zal kunnen worden gewerkt, zoodra de kolonie, tengevolge van den krachtigen steun van het moederland in de laatste jaren, in beteren doen zal zijn geraakt.

De middelen beginnen in Suriname weer wat ruimer te vloeien. Het gevaar lijkt ons niet denkbeeldig, dat men met allerlei eischen aan komt zetten, die onzes inziens nog den tijd hebben.

* * *

Een aanslag op de hoofdstad.

Den 24en November ll. werd een aanslag op Paramaribo gelukkigerwijze door de waakzaamheid der politie verijdeld. De vijand die zich onder den steiger van den Koninklijk West-Indischen maildienst verscholen hield, werd tijdig ontdekt en afgemaakt. 't Was een tijger, die van plantage Meerzorg de rivier af was komen zwemmen, maar zijn doldriestheid met den dood moest bekoopen. In triomf werd de verslagene in een politieviet naar 't politiebureau gebracht.

* * *

Een andere aanslag.

Herhaaldelijk is in de Surinaamsche bladen gewezen op de ergerlijke wanorde, waarvan men te Paramaribo steeds getuige kan zijn, wanneer voor gewilde mijnconcessies de dag van uitgifte is gekomen.

FEUILLETON.

Aan gene zijde van den Evenaar.

(Veertien dagen in een Nederlandsche Kolonie).

I.

Eerste indrukken van Batavia.

Wanneer men in aanmerking neemt, dat Java slechts twee dagen stoomens van Singapore ligt, dat het in sommige opzichten mooier is dan Japan, dat het zeldzame meer dan elf eeuwen oude oudheidkundige overblijfselen bevat, en dat zijne toevluchtsoorden in de bergen ideale rustplaatsen vormen voor den overspannen Europeaan, is het zonderling, dat zoo weinig ingezetenen van deze havenplaats, of wereldreizigers, er toe komen de Nederlandsche kolonie te bezoeken.

De gemiddelde Brit, het web van het „Empire" wevende, gaat als een klos in het weefgetouw van Londen naar Yokohama, van Hongkong naar Marseille. Hij denkt imperialistisch in zooverre, dat hij waant, dat geen andere natie koloniën heeft, die waard zijn te worden gezien. De eene Britsche haven volgt op de andere langs de gebruikelijke reisroute, en het moge hem worden vergeven zoo hij vergeet, dat deze geschikte aanlegplaatsen, deze schakels van het rijk, mogelijke mededingers kunnen hebben onder vreemde vlag.

Voor ons in Singapore evenwel is er geen verontschuldiging voor onwetendheid ten opzichte van de omringende Nederlandsche koloniën, van haren rijkdom en hare belangrijkheid. Wij wenschen niet er op te worden aangezien, dat wij ons verbeelden de Nederlandsche koloniën te hebben ontdekt. Integendeel, wij weten dat sommige ingezetenen de meest aantrekkelijke gedeelten van dat mooie eiland hebben bezocht; maar wij gelooven wel te mogen zeggen, dat betrekkelijk weinigen onzer door eigen aanschouwing weten, wat Java biedt voor hen, die herstel van gezondheid zoeken, en welke aantrekkelijkheden het oplevert voor een vacantie-reisje.

Passage-Tarieven.

Het is jammer, dat de passage-tarieven op de stoomschepen, die Singapore met Batavia en Soerabaja verbinden, onevenredig zijn aan de lengte van de reis. De passage-prijzen tot Batavia zijn buitensporig hoog, en tenzij de groote maatschappijen die prijzen verlagen, is het te vreezen, dat Java nooit een populair toevluchtsoord voor de ingezetenen van Singapore of de Maleische staten zal worden, en dat ook doortrekkende reizigers zich niet aangetrokken zullen gevoelen om van het imperialistisch patroon, dat zij weven, af te wijken door naar Java te gaan en er vergelijkingen te maken tusschen de Britsche levenswijzen in de tropen en de Nederlandsche kolonisatie. Tusschen April en October, het beste jaargetijde om Java te bezoeken, is het doorgaand verkeer van Europa volstrekt niet buitengewoon groot, en zeker zouden de betrokken maatschappijen voor die maanden verminderde tarieven kunnen invoeren, zooals dit het geval is met de Canadian Pacific en andere maatschappijen van Hongkong en Shanghai naar Japan in de zomermaanden. Er was een tijd, dat een gewoon mensch te Hongkong en Shanghai er niet aan denken kon naar Japan te gaan. Nu is het 'n doodgewone zaak om z'n vrouw en kinderen voor 'n maandje daarheen te zenden en de laatste veertien dagen zelf daar met de familie door te brengen.

Er is geen enkele reden waarom niet zulk een zomerverkeer tusschen Singapore en Batavia in het leven zou kunnen worden geroepen, ten bate van beide havens zoowel als van alle betrokkenen. De reis over den Evenaar is een kalme, voor het grootste deel door nauwe straten en zelden uit het gezicht van met groen bedekte eilanden.

Een vergelijking.

Daar deze artikelen geschreven zijn ten behoeve van hen, die Java nog niet bezochten, kunnen we mededeelen, dat Tandjong Priok de haven van Batavia is, waar de bezoeker aan land gaat. Het kan niet falen, dat men getroffen wordt door de uitstekende inrichting voor het aanleggen der schepen en het opslaan der lading. Wij Britten zijn zoo vertrouwd met het denkbeeld, dat onze havens de beste zijn en onze handelsinrichtingen ongeëvenaard dat wij verstomd staan, wanneer we tot de ontdekking komen, dat onze mededingers in scheepvaart- en handelsgebied sommige dingen beter weten te doen dan wij zelven, en dat alle wijsheid niet te vinden is binnen de perken van Engeland en onder het volk, dat trotsch is het als zijn geboorteplaats te bezitten. Onze havens in het Verre Oosten hebben hare suprematie bijna geheel te danken aan haar geographische ligging. Wij hebben dat in de laatste jaren te Singapore gezien, en in onze haast om de fouten van vroegere ambtenaren en ingezetenen te verbeteren hebben wij het vorige jaar heel wat moeten betalen. Tandjong Priok moge niet voor eene scheepvaartbeweging hebben te zorgen als die van Tandjong Pagar, maar indien zij daarvoor stonden, bestaat er bij ons niet de minste twijfel, dat onze Nederlandsche naburen vaardiglijk in de behoefte zouden weten te voorzien.

Er is te Tandjong Priok een douane onderzoek. Wat ons zelven aangaat, was 't een bloote formaliteit: het nieuwe invoerrecht op camera's was niet van toepassing op onze gebruikte kodak. die we bij terugkeer weer met ons meenamen. Maar we konden niet helpen het contrast ten nadeele van Singapore te constateeren, wat het onderzoek betreft van Chineesche en andere Aziatische reizigers. Theoretisch hebben we te Singapore geen douane. Het is een vrijhaven en zoo zou men, in theorie, hier aan land kunnen gaan zonder het vexatoir onderzoek, waaraan men in sommige havens van het vasteland of te San Francisco bloot staat. Maar in werkelijkheid kan een ieder, die gelegenheid heeft hier langs de haven te wandelen, daar op eenige landingsplaats Aziatische passagiers zien, die in zon of regen hun bagage hebben uit te pakken, terwijl tsientings onderzoek doen naar opium of spiritualiën. Er is geen eigenlijke landingsplaats te Singapore, men treft hier geen behoorlijke inrichtingen aan voor het onderzoek der bagage, zoodat dit voor deze arme Aziaten plaats heeft onder omstandigheden, welke eene plaats oneer aandoen. die zich eene eerste plaats onder de zeehavens der wereld aanmatigt.

Dan doen ze die dingen beter te Tandjong Priok.

(Wordt vervolgd.)

men. Zoo ook moet er nu weer, 1 December ll., bij het gebouw der Administratie van financiën een heele herrie zijn geweest, naar aanleiding van het vervallen op dien dag van een gedeelte eener concessie van de Saramacca Co,, waarvoor de liefhebbers zich reeds den avond te voren opstelden, om tegen het oogenblik, dat het hek zou worden geopend, tot een regelrechte bestorming over te gaan, die het optreden der politie en ontruiming van de straat noodig maakte.

„Indien liefhebbers zich opgeven," meent Onze West, „dan kan vooraf worden onderzocht, of er zich onder hen personen bevinden, van wie men zeker weet, dat zij niet de noodige waarborgen opleveren voor een behoorlijke bewerking der concessie terreinen. Wanneer deze gepubliceerd worden, kunnen de overigen er om loten. Dan is er geen gedrang meer en ten kantore van financiën geen vertooning meer van wanordelijkheden.

Van Vreemde Koloniën.

De noodzakelijke uitkomst.

Men overweegt thans bij het Fransche ministerie van koloniën om de zorg voor den civiel'en geneeskundigen dienst, met name wat de hospitalen aangaat, van de militaire op civiele geneesheeren over te dragen. Dat hier nog al wat bezwaren aan verbonden zijn, blijkt uit een artikel van Jean Quartz in de Dépêche Coloniale.

Deze wijst o. a. op de buitensporige eischen der civiele geneesheeren, die in de koloniën willen dienen.

Terwijl toch de officieren van gezondheid op een mager tractementje van 4000 franken 's jaars tot in de verste en ongezondste uithoeken der koloniën kunnen worden gezonden, haalt Q. een schrijven in de Gaz. Médicale de Paris aan, waarin een jong geneesheer, die, na een cursus in tropische ziekten aan de school te Marseille van drie maanden, op een tractement van 12000 fr. 's jaars met vrije woning voor de geneeskundige hulp aan inlanders in West-Afrika werd uitgezonden en zich nu bitter beklaagt over verschillende zaken, die hij tevoren had kunnen weten.

De zorg voor den geneeskundigen dienst is in de Fransche koloniën nog in hare kindsheid en uitbreiding een eerste vereischte, waardoor een groote vraag naar geneesheeren ontstaat, wat in onze materiëele tijden natuurlijk neerkomt op, naar veler meening onredelijke eischen, waaraan te voldoen in elk geval de zeer bescheiden Fransche koloniale budgetten niet bij machte zijn.

Er zit zeker wel niet anders op dan dat in de Fransche koloniën op den, hier en daar als in Indo China, reeds ingeslagen weg voort te gaan, om de goedkoopere inlandsche elementen aan te trekken en een behoorlijke opleiding te verschaffen.

* * *

Koloniale voordrachten.

De Fransche afgevaardigde Lucien Hubert, die ten vorigen jare voor de Deutsche Kolonial Gesellschaft te Berlijn een voordracht hield over Fransch West-Afrika — het pièce de résistance der nieuwere Fransche koloniale politiek — heeft school gemaakt. Men weet, waar het optreden van den heer H. een gevolg van was: zoo in Fransche als in Duitsche koloniale kringen betreurt men, dat de bestaande verhoudingen samenwerking op een neutraal gebied, als het koloniale, geheel schijnt uit te sluiten, ja zelfs niet lang geleden, met betrekking op Marokko, tot een ernstig misverstand aanleiding gaven. Indachtig aan het gezegde, dat onbekend ook onbemind maakt, werd nu van Fransche koloniale zijde de eerste stap gedaan, om de Fransche koloniën bij het, op Duitsch koloniaal gebied, zoo belangrijk lichaam der Deutsche Kolonial Gesellschaft, door eene voordracht over Fransch West-Afrika, waar tijdens het beheer van den onlangs afgetreden gouverneur-generaal Roume werkelijk belangrijke vorderingen zijn gemaakt, op economisch gebied namelijk, waar de Franschen mee voor den dag kunnen komen.

Reeds bij de oprichting der Ligue Coloniale Française medio 1907 werd door den gedelegeerde der Deutsche Kolonial Gesellschaft medegedeeld, dat de beleefdheid van Fransche zijde bewezen, zou worden gereciproceerd, wat ook onlangs plaats had, toen graaf Goetzen, oud-gouverneur van Duitsch Oost-Afrika, voor genoemden bond eene voordracht hield over het door hem beheerd gewest, welke voordracht de tweede in de rij was der van wege dien bond te houden internationale conferenties. De zij was geopend door den oud-luitenant-gouverneur van Madras, gouverneur-generaal van Engelsch-Indië ad-interim, lord Ampthill, die het Engelsch imperialisme het onderwerp eener bespreking maakte.

Intusschen ging de heer Lucien Hubert ook in Engeland het licht ontsteken over Fransch West-Afrika.

Men acht het in Duitsch-Engelsch-Fransche koloniale kringen terecht blijkbaar noodig, dat buiten de landspalen ook eens op de lichtzijden van het koloniale streven wordt gewezen, waar men thans het uiterste inspant om daarbinnen — Duitschers en Franschen varen met ons in dat opzicht in hetzelfde schuitje — slechts de keerzijde aan te toonen

* * *

De toekomst van Duitsch Oost Afrika.

Graaf Goetzen, op wiens voordracht wij in een volgend nummer nader terug zullen komen, stelde zich de volgende uitkomst voor, betreffende de financiëele aangelegenheden der Duitsche koloniën, welke nu nog geheel aan de macht der rijkswetgeving zijn onderworpen:

Volkomen scheiding tusschen het koloniale budget van het moederland, niet alleen in naam maar ook inderdaad, door aan de kolonie zelve de vaststelling en afkondiging van haar budget over te laten. Alleen zou voor de inwerkingtreding van 't budget de goedkeuring bij besluit van de hoogste autoriteit in het moederland verplichtend moeten worden gesteld.

Toepassing van het beginsel, volgens hetwelk eenerzijds de kolonie zelve in hare huishoudelijke uitgaven zal moeten voorzien, terwijl anderzijds het moederland de militaire uitgaven voor zijn rekening neemt, met dien verstande, dat de kolonie naar de mate harer vermeerderende welvaart tot laatst bedoelde uitgaven zal moeten bijdragen, casu quo die uitgaven van het moederland restitueeren

De voor het uitvoeren van zekere groote openbare werken noodige fondsen zouden moeten worden verkregen uit leeningen, zoo noodig door het moederland met zijn crediet gesteund.

* * *

Strijd tegen de witte mieren.

De witte mieren maken ook in Engelsch-Indië een ernstige plaag uit, die daar het gebruik van verschillende, overigens uitstekend voor bewerking geschikte houtsoorten verbiedt. De voor constructiën van duurzamen aard, voor meubels en al wat maar blootstaat aan de aanvallen der witte mieren geschikte houtsoorten, blijven er feitelijk tot s'echts twee beperkt — blackwood en teak, terwijl de zachtere houtsoorten, die zich uitnemend voor décoratieve doeleinden leenen, ongebruikt moeten blijven zoolang de witte mier niet overwonnen is.

Ten langen leste, schreef de Times of India schijnt er hoop te bestaan, dat er middelen zijn gevonden om aan de vraatzucht van dat insect paal en perk te stellen.

Dit middel bestaat uit eene arsenicum-houdende saccharine-oplossing en werd door den heer Powell in Engeland toevallig gevonden bij zijne proeven om hout te conserveeren. Het was hem gebleken, dat alle hout een groote mate van affiniteit bezat ten aanzien van saccharine en dat de houtvezels daardoor versterkt werden en geconserveerd. Een vriend wees hem toen op de mogelijkheid om aan die oplossingen het een en ander toe te voegen tegen de witte mieren en diergelijke plagen. Aan dezen wenk gevolg gevende, nam de heer Powell daarop proeven met vorengenoemde oplossing, welke proeven, naar gezegd wordt, met goeden uitslag werden bekroond.

De heer A. Mackenzie te Bombay, na een bezoek aan het établissement van den heer Powell nog ietwat sceptisch gestemd in Indië teruggekeerd, zond van enkele houtsoorten, die inzonderheid door de witte mieren worden aangetast, een paar blokken naar Engeland, om daar de behandeling met het Powell-middel te ondergaan. In Engeland werden de planken tot twee-duims-planken verzaagd en deze gepowelliseerd en daarop naar Bombay teruggezonden. Onder het persoonlijk toezicht van den heer Mackenzie werd het hout gedurende vier dagen en nachten uitgestoomd en toen evenlang een stroom water daarop gericht, waarna het hout eenigen tijd nog aan den moesson-regen werd blootgesteld. Toen werd het in kleine stukken gezaagd en deze geplaatst in witte mieren nesten, tegelijk met ander hout. Terwijl dit laatste spoedig door de vraatzuchtige dieren was vernietigd, lieten zij het behandelde hout, waaraan stoom noch water de werkdadigheid van het toegepaste middel had kunnen ontnemen, onaangeroerd.

De heer Powell wendde zich tot het bestuur van Engelsch-Indië om dit op de hooge waarde van zijn uitvinding voor Indië te wijzen. Maar het bestuur liet hem weten, dat het niet op den weg van het gouvernements-boschwezen in Indië lag om hout voor de markt te bereiden, doch dat hij maar naar Indië moest komen, om de zaak te brengen voor de departementen van belasting en boschwezen eenerzijds en de ingenieurs en andere houtverbruikers anderzijds. Hieraan zal nu door den heer Powell gevolg worden gegeven.

* * *

Een inlandsch parlement.

Den 14en November ll. is door den gouverneur-generaal van Indo-China, Beau, de zitting geopend van den Inlandschen Raad te Hanoi, die speciaal voor Tongkin is ingesteld, waar reeds eenmaal door den toenmaligen gouverneur Paul Bert zulk een lichaam in het leven was geroepen, om evenwel met zijn dood weder te verdwijnen.

Deze, grootendeels door verkiezingen samengestelde raad zal o. a. over de volgende onderwerpen zijn advies uitbrengen:

Verbetering in het stelsel van individueele grondbelasting en der heerendiensten; organisatie van de comptabiliteit der gemeentelijke budgetten; wijze van samenstelling der raden van notabelen; uitbreiding der scholen voor vakonderricht, der vereeniging tot onderling hulpbetoon en van onderlinge voorzorg; kolonisatie van het centrum van Tongkin.

Bij gelegenheid der opening hield het lid van den Raad, de mandarijn op nonactiviteit, Tran-van-Bink, eene rede, waarin deze namens zijne medeleden de verzekering gaf van den ernstigen wil om met het bestuur samen te werken, zonder voor zich zelven ijdele gloriolen na te jagen.

De Raad bestaat uit 72 leden verdeeld in drie afdeelingen: vertegenwoordigers der landelijke bevolking van den Delta, ten getale van 36, w.o. 16 mandarijnen en 20 notabelen, grondbezitters, en inlandsche ambtenaren of leden der gemeenteraden, allen gekozen; vertegenwoordigers der inlandsche ambachten en beroepen, waarvoor een patent wordt vereischt, ten getale van 18, allen gekozen; en 18 meerendeels oud-mandarijnen, door den resident benoemde vertegenwoordigers der bevolking van de bovenstreken.

Deze afdeelingen beraadslagen elk op zich zelve over die onderwerpen, die haar uitsluitend interesseeren, terwijl onderwerpen van algemeen belang, na behandeling in de afdeelingen, tot een algemeene stemming kunnen leiden in eene door den resident voorgezeten vereenigde zitting.

* * *

Goud op Madagaskar.

La Grande Ile schijnt nu toch werkelijk aan de verwachtingen te zullen beantwoorden, die men omtrent zijn goudrijkdom koesterde. Men hoort na opheffing der beperkende bepalingen, die aan de uitbreiding der industrie in den weg stonden, weer meer hoopvolle berichten aangaande hare toekomst. Het heden biedt echter ook nu reeds aardige voordeelen op, zooals blijkt uit het „halve-ton-banket" dat de prospectors Mortages en Grignon den 30en November ll. hun vrienden te Diego-Suarez aanboden, naar aanleiding van het feit, dat de hoeveelheid goud, uit hunne concessies getrokken in drie maanden tijds, reeds meer dan 500 kilogrammen bedroeg, nl. 520 ter waarde van bijna 800.000 gulden.

* * *

Het Indisch nationaal congres.

De berichten omtrent het te Suratte bijeengekomen en telkenmale door het optreden van roerige elementen tot uiteengaan gedwongen Indisch nationaal congres geven ons een denkbeeld, hoe het er in Engelsch-Indië zou uitzien, waar niet één krachtige hand den boel samenhield. Nu zijn op 't Congres nog slechts nagenoeg uitsluitend de Hindoes vertegenwoordigd, daar de Mohamedaansche elementen, met uitzondering van enkelingen, zich daarvan nog steeds onthouden, en toch heerscht er nu reeds de grootste verdeeldheid. Er zal nog heel wat water door den Ganges moeten vloeien, voordat een één en zelfstandig Engelsch-Indië tot de mogelijkheden zal kunnen worden gerekend.

Een veelzeggende circulaire.

Uit het vorenstaande kan men ontwaren, dat het het bestuur van Indo China ernst is, om de inlandsche elementen tot hun recht te doen komen in verschillende aangelegenheden van 's lands beheer, die elementen dus te verheffen en tot zich te trekken.

Maar eene circulaire van den procureur-generaal van Indo-China ad interim, Michel, aan zijne collega's en ondergeschikten van den 19n October doet ons zien, dat die welwillende geest in hoogste instantie nog verre van doorgedrongen is tot de lagere regionen. De heer Michel achtte het toch noodig er op te wijzen, hoe eene behoorlijke behandeling der inlandsche autoriteiten vooral voor hen, die met de rechtspraak zijn belast, bepaaldelijk geboden is, waarom hij allen op 't hart drukte dit voor oogen te houden en te zorgen, dat ook hun ondergeschikten, zoo Europeanen als Inlanders in dit opzicht niet te kort schieten.

* * *

Tabakscultuur op de Philippijnen.

Werd tot nu toe, gelijk hiervoren gezegd, door 't Amerikaansch bestuur te Manilla slechts weinig aandacht geschonken aan de te voren op die eilanden gedreven belangrijke cultures, als o. a. die van tabak, hierin schijnt thans verandering te zullen komen.

De tabakscultuur moge er nog steeds, met name in de provinciën Cagayan, Isabela en La Union, vanwaar de beste soorten komen, eene belangrijke plaats innemen, het product is tengevolge van de achteloosheid van den inlandschen planter aanmerkelijk in waarde verminderd.

Door het bestuur is nu een bedrag van 8250 pesos uitgetrokken voor premiën aan de tabaksplanters toe te kennen, die niet minder dan één en niet meer dan tien hectaren op terreinen in de drie genoemde provinciën gelegen hebben beplant, onderscheidenlijk voor het grootste product, de best gesorteerde en de beste bereide tabak. De aan de planters toe te kennen premiën loopen uiteen van 150 tot 500 pesos per bekroonde.

Decentralisatie in Engelsch-Indië.

Naar aanleiding voornamelijk van den door lord Curzon doorgedreven maatregel der verdeeling van Bengalen in Engelsch-Indië te voorschijn geroepen geest van ontevredenheid, is besloten na te gaan,

of niet door concessiën op politiek gebied, door een nog ruimere toepassing der reeds bestaande decentralisatie aan den, zich in inlandsche kringen openbarenden wensch naar een grooter aandeel in het bestuur van het land ware te voldoen.

Aan eene commissie is toen opgedragen een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid eener verdere decentralisatie en de richting, waarin te dezen opzichte zal moeten worden voortgeschreden. De commissie ving haren arbeid in Madras aan, zal zich vandaar naar Birmich begeven, waar zij elf dagen vertoeven zal, om dan haar arbeid te Calcutta voort te zetten en verder de andere provinciën van het land te bezoeken voor het onderzoek, dat den 18en April a.s. zal eindigen en dus ongeveer een half jaar in beslag zal hebben genomen.

Het zou ons te ver voeren om die commissie op hare schreden te volgen, maar waar de nu laatstelijk ontvangen Engelsch-Indische bladen daaromtrent verslag doen, kan het niet nalaten, dat bij de lezing daarvan het verschil zoo duidelijk aan den dag treedt in de wijzen, waarop men een zelfde zaak daar en ten onzent aanvat.

Hier het decentraliseerd in 't monopolie haast van één persoon; dáár die arbeid opgedragen aan eene commissie, waarbij wrijving van gedachten als overal veeleer tot de waarheid leidt; dáár een openlijk onderzoek, waartoe zoo mogelijk allen, die zich geroepen voelen om te worden gehoord, worden toegelaten, onder voorbehoud van het recht der commissie, om adviezen, die haar daartoe niet in aanmerking schijnen te komen, niet of niet in hun geheel in hare verhandelingen op te nemen; terwijl aan die verhandelingen reeds tijdens het onderzoek de grootst mogelijke openbaarheid wordt gegeven; hier de stille kracht aan het werk.

Wanneer nu over vier maanden de commissie met haar plaatselijk onderzoek in Engelsch-Indië gereed zal zijn om den veel moeilijker arbeid thuis te beginnen, om het verzamelde materiëel te ziften, kan zich intusschen ook de openbare meening er toe zetten om zich in dien voorraad van dikwerf zeer tegenstrijdige adviezen in te werken en zich een oordeel te vormen, en daarbij tevens tot de ontdekking komen, dat dit niet altijd zoo heel gemakkelijk gaat.

Wij voor ons houden het te dezen opzichte bij de Engelsche manier van doen, die de belangstelling gaande houdt en overdreven verwachtingen en teleurstellingen als gevolg daarvan uitsluit.

INGEZONDEN.

Korting op Pensioenen.

Zooals de belangstellende lezer weet, heeft het principe „geen korting op pensioenen" in de 2de Kamer geen genade kunnen vinden. Wel is die korting een weinig minder bezwarend gemaakt. Wij willen hopen, dat de Indische Pensioen-Vereeniging tot stand zal komen en dat zij met alle kracht er naar zal streven de publieke opinie wakker te maken voor deze en andere rechtmatige pensioengrieven.

Intusschen meen ik, al mag dit vreemd klinken, dat de zaak niet verloren geacht behoeft te worden voor Indische gepensionneerden, welke onder art. 25 vallen van de Wet op de Burgerlijke Pensioenen hier te lande en dat dit zelfs ook geldt van de reeds gekorte bedragen.

Ik mag niet meer ruimte vragen van de redactie van dit blad over deze kwestie en noodig daarom allen uit, die een Indisch pensioen genieten en hier een betrekking vervullen of vervuld hebben, waaraan Rijks pensioen verbonden is, mij hun nauwkeurig adres te willen opgeven met de bijvoeging, hoeveel ongeveer het totaal bedraagt van 't geen op hun pensioen reeds gekort is. Komen genoeg opgaven in, dan zal aan allen een schrijven worden gericht en kan ieder voor zich besluiten of hij al dan niet den voorgestelden weg wenscht te volgen. Eenig ander gebruik wordt er niet van gemaakt; adressenopgaven worden als een vertrouwelijke mededeeling beschouwd.

Aan de Redactie van Het Kol. Weekblad mijn besten dank voor de plaatsing van dit en de vorige artikelen.

's-Gravenhage (Conradkade 60).

23 Dec. '07. M. J. WIESSING.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maanden October, November en December 1907.

Heer C. de Boer, Amsterdam . . . f 1.50 lid
Heer W. H. Winkel, Amsterdam . . . f 1.50 „
Heer Z. van den Belt, Amsterdam . . f 1.50 „
Heer W. K. Tehupeiory, Amsterdam, . f 1.50 „
Heer J. T. Visser, Apeldoorn . . . f 1.50 „
Mevr. de wed. Arentsen, Breda . . . f 1.50 „
Heer J. S. Boroles, Brussel . . . . f 2.50 „
Heer C. M. Nijverman, Cor oni-Suriname f 2.50 „
Heer J. de Lannoy, 's Gravenhage . . f 1.50 „
Jonkvr. M. de Sérière geb. Jonkvr. Van Nispen, 's Gravenhage . . . . f 5.00 don.
Heer W. L. Einthoven 's Gravenhage . f 1.50 lid
Heer L. F. Dingenmans 's Gravenhage f 1.50 „
Heer A. K. Nolthenius, 's Gravenhage . f 1.50 „
Heer F. A. C. Ruysch, 's-Gravenhage . f 1.50 „
Heer A. J. Muskens, 's-Gravenhage . f 1.50 „
Heer W. Th. C. v. Doorn, 's-Gravenh. f 1.50 „
Heer F. J. van Peisschen, 's-Gravenh. f 1.50 „
Mej. D. Houthuysen, 's Gravenhage . . f 1.50 „
Heer Corn. Schmidt, 's-Gravenhage . . f 1.50 „
Mej. S. L. Privé, 's Gravenhage . . . f 1.50 „
Heer G. J. D. C. Stempels, 's Gravenh. f 1.50 „
Heer A. W. Cremer, 's-Gravenhage . f 1.50 „
Heer A. K. Derx, 's-Gravenhage . . f 1.50 „
Heer Raden Sastro Casajojo Naripada,
Heer Joh. A. Braskamp, Olst . . . . f 1.50 „
Leiden . . . f 1.50 „
Heer A. A. C. Linck, Leiden . . . f 1.50 „
Heer C. H. A. Reimers, Leiden . . . f 1.50 „
Heer H. F. Ament, Leiden . . . . f 1.50 „
Heer S. Bouman, Leiden . . . . . f 2.00 „
Heer A. E. L. L. Ferrari, Nias . . . f 2.50 „
Heer Mr. G. D. Willinck, Nijmegen . . f 1.50 „
Heer M. Stakman, Nijmegen . . . . f 1.50 „
Heer P. H. Hilfman, Paramaribo . . f 2.50 „
Heer D. Veder, Rotterdam . . . . . f 1.50 „
Heer P. H. Stuurman, Zaandam . . . f 2.50 „

Aan leden die verhuizen wordt verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, kennis te geven, met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 29 November 1907

Civiel Departement.

Belast: met de waarneming der betrekking van secretaris der res. Soerabaja, de referendaris bij het D. v. B.B., J. E. Barkmeijer; id. van referendaris bij het D. v. B.B., de gep. ambtenaar C. G. G. Vermeer.

Benoemd: tot resident van Madioen J. Hofland, laatstelijk res. van Batavia; tot 2en commies bij 't Dep. van Landbouw J. A. Willemsz Geeroms; tot secretaris der res. Riouw en onderh. A. H. O. Prins; tot vendumeester te Cheribon P. A. Schram; te Makassar L. W. Oosthoek; bij de Landsdrukkerij, tot hoofdopziener Th. J. van Galen; tot opziener G Binksma; tot wedono van Panggoel, Kediri, Mas Assro; tot patih van het regentschap Soekapoera Mas Rangga Tirta Madja.

Geplaatst: aan de 1e school te Semarang de benoemde onderwijzer 3e klasse M. P. D. Sijnja.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, één jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der infanterie P. te Wechel.

* * *

Uit de Javasche courant van 3 December 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, de 3e commies bij het Dep. van Fin. J. H. Latumeten; de controleur bij het B.B., Ch. E. F. van Maarseveen en de onderwijzer 1e klasse L. de Pagter.

Gesteld: met aanstelling tot burgerlijk ambtenaar ter beschikking van den President van het Hoog Gerechtshof, Mr. C. H. van Traa; ter beschikking van den Directeur van B.B., C. E. Barre, P. C. A. van Lith en L. B. G. de Klerk.

Benoemd: tot ass.-resident van Buitenzorg J. Einthoven; tot tijdelijk ondervoorzitter van den landraad te Semarang Mr. L. K. Wennekendonk; tot tijdelijk ondervoorzitter van den landraad te Bangkalan, Madoera, Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn; tot controleur in de residentie Kediri W. M. de Virieu Brouwer.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de kapitein der artillerie J. J. Hemmes, onder toekenning van den rang van majoor; de luit.-kolonel bij de militaire administratie F. A. Bresser.

Inhoud van Tijdschriften.

Teysmannia. November 1907.

Tuinbouw, ooftteelt en handel, door H. J. Wigman. — De hedendaagsche tapmethoden voor Hevea Brasiliensis, Parra-rubber, door W. R. Tromp de Haas. — Cursus voor Land-, Tuinen Boschbouw, door H. J. Wigman. — Gifstoffen ter bestrijding van de organismen die onze cultuurplanten beschadigen, vervolg. — Proeven met tweede gewassen te Buitenzorg, door E. van der Stok. — Overzicht der resultaten bereikt met het Liberia koffiezaad uit Suriname, door Dr P. J. S. Cramer.

* * *

De Ingenieur. 28 Dec. 1907. No. 52.

De lijn Setjang Parakan der Ned. Ind. Spoorweg Maatschappij, met afb., slot, door D. C. Baurman.

* * *

Neerlandia. Dec. 1907.

Bonaire-Nummer, met afbeeldingen en kaart. Bevat bijdragen van J. A. Snijders, P. A. Euwens, C. J. Krijt, Dr. J. Broeke, en M. V. Zwijsen.

* * *

Indisch Genootschap. Vergadering van 26 Nov. 1907.

Mededeelingen en beschouwingen omtrent het Inlandsch Credietwezen voor Java, door H. Carpentier Alting.

* * *

Weekblad voor Indië. 1907 No. 32.

De vereeniging „Insulinde", door M. van Geuns. — De wandelende jood, door Dr. R. Broersma. — Tosari, aanteekeningen en herinneringen van een ziekte-verlofganger, vervolg. — Feesten te Tegal, op 5, 6 en 7 Oct. j.l., met foto's. — De ontvluchting van Prigel en Kuhn, met foto's, door Simoeda. — Indische omtrekken, door H. B. — Indrukken van den dag, vervolg, door Corax. — Huiselijk feest, door Reitsma. — Enz.

De Indische Mercuur 31 Dec. 1907, No. 53.

De Brusselsche conventie in de Staten Generaal. — Het voorstel tot accijnsverlaging in ons land. — De suikerproductie in Britsch Indië — Britsch-Indische tegenover Chineesche garens.— Handel in rotan in Singapore. — De kritieke toestand op de zijdenmarkt te Lyon. — Verslag van het Mijnwezen over het 1e. kwartaal '07.— Kultuurberichten. — Verslagen. — Kleine Mededeelingen enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het s.s. Oranje, gezagvoerder J. Versteegh, bestemd te vertrekken van Amsterdam naar Batavia 28 December 1907.

Te Amsterdam schepen zich in: M. F. Velsing en echtgenoote; A. H. Clerkx; A. H. van Dijk; L. A. Slot; mevr. B. de Bock—Van Esveld; mevr. J. Knottnerus—Gerritsen; mej. A. de Jong; K. H. G. de Bruijne; M. Herben; H. J. A. Chevallier; G. L. Hankelman; benevens een detachement suppletietroepen;

naar Genua: J. H. Faber;

naar Singapore: M. van Trigt;

van Southampton naar Genua: Jenkinson en echtgenoote;

te Genua zullen zich inschepen: A. H. Blaeser en echtgen.; S. Snuijf Jr. en echtgen.; mevrouw F. W. Arndt, zoon en dochter; Mr. A. W. de Haan en echtgen.; Mr. R. H. Kleijn en echtgen.; Dr. W. M. Locters van Leeuwen en echtgen.; Ch. Kemper; A. van Vuure; G. G. van Kleef en echtgen.; mej. E. Kindinger; K. L. Smith; mej. H. v. Hekken; mej. C. C. van Hekken; D. van Hekken; A. M. Cohen; H. Heijbroek; G. Maks; H. W. Kleijn van de Poll; H. Elink Schuurman.

naar Belawan—Deli: P. van den Bergh, W. Heijbroek; J. C. J. Witmans;

naar Asahan: L. C. v. d. Ven;

naar Singapore: H. Burbes.

Passagierslijst van het s.s. Koning Willem I, gezagvoerder R. Haasnoot, vertrokken van Batavia 5 Dec. en aangekomen te Genua 27 Dec. '07.

Te Genua hebben zich ontscheept: mevr. Th. A. M. A. Gooszen—Bakker en kind; W. van Heutsz en echtgen. en kind; O. L. Brewer; W. Kampf; P. te Wachel en echtgen.; H. J. Oldemans; J. Wichers; G. Blachowetz en echtgen.;

van Belawan—Deli: H. S. Haas;

van Perim: E. Hoekins;

te Amsterdam zullen zich ontschepen: K. de Vries; J. v. Ommen; E. J. v. Vlimmeren; H. Bolmenga; benevens Hr. Ms. troepen en schepelingen. legraaf; N. Krap; H. J. Noordeloos; N. A. Wij-